

LAX-

LEXIKON

LAXENS OLIKA STADIER OCH UTSEENDE

Lekfärgad hanlax

Inför leken mognar hanlaxens färg allt mer, ibland till och med åt det svarta hållet, och skinnets blir robustare. Kulören varierar från olika individer och olika stammar. Den stora käkkroken är ett vapen i kampen med andra hanlaxar och en prydnad som imponerar på honorna. Köttet blir av sämre kvalitet, det blir torrare och tar smak av vattnet. Mycket av laxens energi går åt till lek beteendet och till utveckling av mjölke och lekträkt.

Lekfärgad honlax

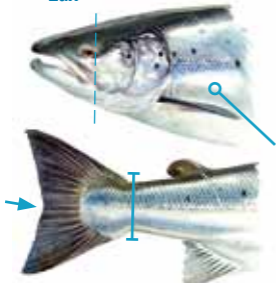
Honlaxens skinn blir allt mer färgat, prickigt och kraftigt, även om hon är ljusare än hanlaxen. Buken är uppsvullen. En lekrogen honlax använder mycket energi åt att producera rom och är ingen bra matfisk. Dessutom ska hon ju föra släktet vidare, så låt henne leva.

Lax eller havsöring?

Lax eller havsöring?

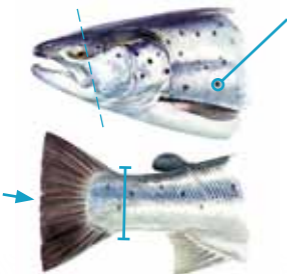
Lax

Laxen och havsöringen kan förväxlas – inte minst eftersom de ofta leker i samma vattendrag och till och med kan bilda hybrider. Men några generella skillnader finns.

Laxen är slankare, mer långsträckt och saknar oftast helt prickar nedanför sidolinjen och har bara ett fåtal på gällocken. Laxens stjärtspole är smalare och stjärtfenan bred och V-formad.

Havsöring

Havsöringen har ofta prickar nedanför sidolinjen och på gällocken, har en kompaktare kroppsform och bred stjärtspole. Stjärtfenan hos öringen är ofta rak i bakkant.

Huvudets form är ett annat skiljetecken. Om du tänker dig en linje rakt ner från pupillens bakkant så når den ungefär jämns med laxens mungipa. Öringens mungipa når en bit bakom pupillen.

Vild eller odlad lax?

Odlad lax

Odlade laxar/rymlingar har ofta skadade, deformerade och delade fenor. Ryggfenan har ofta en "knäck" i framkanten. Ibland har odlade laxar fler prickar än de vilda. Den odlade laxens gällock är ibland förkortade och missbildade. De laxar och öringar som sätts ut i Sverige måste fetteneklippas. Ibland syns det dock inte så tydligt på den vuxna fisken. **Vissa odlade fiskar har också fettfenan kvar.**

Skillnaden på lax- och öringungar

Laxsmolt

Öringsmolt

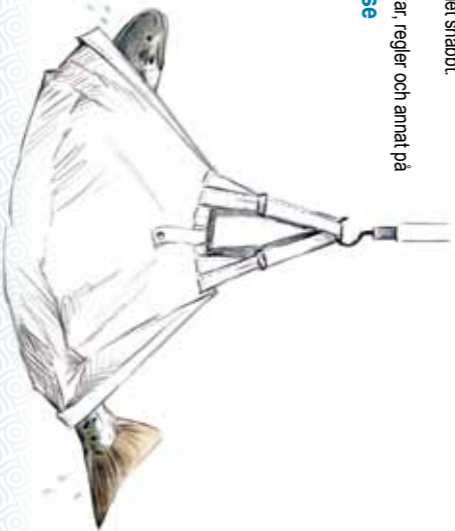

Lax- och öringungar som ännu inte blivit blanka (smolt) kallas stirr. De är lika, men laxen är mer långsträckt och strömlinjeformad. Den har också längre bröstfenor och en djupare inskärning i stjärtfenan. Öringstirr har ofta rödaktig fettfena och något fler prickar på gällocken.

Med rätt teknik och utrustning kan du väga de extra stora exemplaren utan fara för fisken: Ha en liten digitalvåg, ett måttband och en våt vägsäck (karpssäck, vilt säck eller plastpåse) i fickan så går det snabbt.

Läs mer om godkända vågar, regler och annat på

www.sportfiskarna.se

Fiskekort.se

- på dina villkor

www.fiskekort.se erbjuder enkelt köp av fiskekort
direkt i din mobiltelefon, surfplatta eller dator.

Nystigen vildlax

Hane

Hona

Laxens lekvandring till sötvattnet varierar mellan olika vattendrag. I södra Sverige mellan mars och oktober, medan det i Norrlands-älvarna i regel rör sig om juni-september.

Den nystigna laxen är glänsande silverblank och i fin kondition. Fjällen sitter mycket löst, så var försiktig vid hanteringen om du ska släppa den åter – annars skadas fisken lätt. En nystigen lax kan ha laxlöss på sig. De brukar ramla av efter en kortare tid i sötvatten.

Honor och hanar kan vara rätt lika varandra, men ser du att fisken har en **tydligare krok på underkäken är det en hane**.

Vinterståndare

En vinterståndare är en lax som "övervintat" och stått kvar i sötvattnet efter sin lek under hösten. Under vårvintern kan den kan ha blivit relativt blank, men den är i regel mycket mager. Fenomena är ofta ganska mörka och kan vara skadade efter leken. Sätt tillbaka den försiktigt – för den är ingen bra matfisk och kan istället bidra till laxbeståndet genom att leka ännu en gång.

Hanlax som varit i älven ett tag

Allt eftersom utvecklar hannen en rejäl underkäkskrok. Faktum är att hela huvudet är stort och ofta upplevs som lite oproportionerligt jämfört med hur det ser ut hos laxhonan, eller hos en nystigen fisk. Färgen går från silverblank till färggrann, ofta åt det bruna hållet. Färgen varierar beroende på botten och vattnets färg. Prickarna blir fler.

Honlax som varit i älven ett tag

Laxhonorna är inte lika starkt färgade som hanarna, även om de ståt i älven lika länge. Men färgen mörknar ändå och den silvriga. Jusa nyan-sen försvinner både på huvudet och på sidorna. Även honlaxens färger varierar beroende på botten och vattnets färg. Honorna kan ha antyd-an till käkkrok, men inte alls lika framträdande som hos hanarna.

Återutsättning

1. Blöt händerna.
2. Lossa kroken försiktigt med tång/peang.
3. Håll fisken försiktigt utan att klämma den. Rör inte ögon och gälar.
4. Undvik att botten slam kommer in i gälarna
5. Håll fisken med huvudet mot strömmen tills den själv tar sig loss.

Dra inte fisken fram och tillbaka!

Liten lax- och öringsparlör

Smolt – lax- eller öringunge som är mellan en och tre somrar – redo att vandra ut i havet

Parr – laxunge som inte är färdig för utvandring (årsunge)

Stirr – laxunge som har stirrfläckar och ej är utvandringsfärdig

Besa/Vraklax/Överståndare/Vinterståndare

– utlekt lax eller öring

Blanklax – nystigen lax från havet

Lusad lax – benämning på nystigen lax med havslöss (lax i älven/ån kan få sötvattenslöss/karplus, vilket är en annan sort)

Grilse – smålax på sommaren

Bli medlem i Sportfiskarna

*Sportfiskets och fiskens
intresseorganisation*

DINA MEDLEMSPENNGAR GÅR TILL ATT:

- Skydda känsliga fiskbestånd och vattendrag
- Motverka försurningens skadliga effekter
- Bevara det fria handredskapsfisket
- Utveckla ett sportfiske tillgängligt för alla
- Föra sportfiskets talan i maktens korridorer
- Stimulera och utveckla fiske- och naturintresset hos barn och ungdomar

LÄS MER PÅ WWW.SPORTFISKARNA.SE

Text: Nicka Hellenberg

Illustrationer: Thommy Gustavsson

Produktion & Formgivning: Knuts Conny

© Copyright Sportfiskarna 2013

SportFiskarna

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund